
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:2

Att möta människor på kyrkogårdar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:20 om att möta människor på kyrkogårdar. Utskottet menar att frågan om att utveckla möten på kyrkogården inte är okomplicerad men att intentionen i motionen bör kunna beaktas i en förstudie som nyss påbörjats på kyrkokansliet. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:20, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:20, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:20 av Elsa Christersson, Att möta människor på kyrkogårdarna

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta ett projekt för att värna om kyrkans möten med människor via våra kyrkogårdar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta medel för en projektgrupp där det, förutom förtroendevalda och tjänstemän via kyrkokansliet, också bör ingå en landskapsarkitekt/ingenjör eller motsvarande, samt att avsätta medel för att ersätta försöksförsamlingar för det merarbete som projektet kan komma att innebära.

Bakgrund

I samband med relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten den 1 januari 2000 beslutades att Svenska kyrkans församlingar och pastorat även fortsättningsvis på uppdrag av staten ska vara huvudmän för begravningsverksamheten. Undantagen från denna ordning finns i Stockholm och i Tranås där kommunerna är huvudmän. Det är huvudmannens skyldighet att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde, oberoende av trostillhörighet.

I och med att Svenska kyrkan har ett samhällsuppdrag inbegriper detta att begravningsverksamheten ska utövas neutralt och kyrkogårdsarbetarna bör därför inom ramen för sitt uppdrag inte tala för ett trossamfund framför ett annat. För anställning av kyrkogårdspersonal kan inte heller krävas att den som anställs delar den kristna tron. Svenska kyrkan har ett uppdrag från staten och det måste skötas med den religionsfrihet som krävs för uppdraget.

Kyrkogårdsarbetet har två delar, begravningsverksamhet och församlingsverksamhet. I församlingsverksamheten ingår skötsel av gravplatser som församlingen

utför åt enskilda gravrättsinnehavare. Det är enbart som utförare av dessa uppdrag som kyrkogårdsarbetare agerar direkt för Svenska kyrkan på kyrkogården. Inget hindrar att kyrkogårdsarbetarna stärks i sin yrkesroll att föra svåra samtal med kyrkogårdsbesökare och fördjupa allmänt etiska frågor som rör begravning, kyrkogårdens arkitektur, dynamik och utveckling.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder sina medlemmar, församlingar och pastorat utbildning, rådgivning och service inom begravningsverksamheten. Även frågor om kyrkogårdarnas kvalitetsutveckling och utformning samt frågor om etik och bemötande ingår i ansvaret och detta ryms i de utbildningar som erbjuds kontinuerligt. Kyrkogårdspersonal är en av de målgrupper arbetsgivarorganisationens utbildningar riktar sig till. Även stiftet inbjuder vaktmästare och personal på kyrkogårdarna till fortbildning.

Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, SKKF har ett stort kursutbud både vad gäller kyrkogårdsmiljö, kyrkogårdskultur och kurser för att möta sorg och sörjande. Dessa erbjudanden vänder sig till alla som arbetar inom begravningsverksamheten, såväl kyrkogårdspersonal, expeditionspersonal såväl som ledare och förtroendevalda.

Det kyrkliga kulturarvet

Kyrkorna med deras föremål och innehållet i kyrkans traditioner bildar tillsammans med begravningsplatserna det kyrkliga kulturarvet. Begravningsplatserna är levande rum där viktiga händelser äger rum och minnen kan bli starka. Kyrkokansliet bjuder i samverkan med Skara och Lunds stift in till en konferens om pedagogiskt arbete i kyrkomiljön i november 2014. Konferensen, som ingår i ett projekt som kallas *Pedagogik i kyrkomiljöer*, vänder sig till medarbetare i Svenska kyrkan som på olika sätt arbetar med att möta människor i kyrkorum eller i andra kyrkliga miljöer. Det ska ges möjlighet till reflektion, erfarenhetsutbyte och fördjupning kring det som handlar om den pedagogiska dimensionen i mötet mellan människor och kyrkans rum. Syftet är att lyfta fram och tillgängliggöra kyrkomiljöer och kulturarv i församlingens verksamhet där begravningsplatserna är en väsentlig del, både pedagogiskt och diakonalt.

Beslut i kyrkomötet 2013

Med anledning av motion 2013:86, punkt 4 beslutade kyrkomötet förra året att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågor om begravning och mötet med människor i sorg med utgångspunkt i biskopsbrevet om begravning, en kraftsamling i likhet med det tidigare nationella programmet för barn och unga 0–18 år.

Detta arbete har nyligen påbörjats på kyrkokansliet genom att en förstudie pågår och en rapport från den beräknas vara klar under våren 2015. Förstudien kommer att bidra med underlag som ger förutsättningar att bedöma hur en kraftsamling bör utformas. Genom förstudien kommer även en samlad bild av de synpunkter som finns i stiftet inom området att bli tydliga.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkolivsutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2014:20, punkt 1 och 2.

Kyrkogårdar är en viktig plats för många människor. Miljön erbjuder utrymme för eftertanke och känslor. Det kan vara en plats för minnen, sorg och tröst.

Kyrkogårdarna i Svenska kyrkan är välskötta och grönskande. Församlingarna bär ansvaret att utforma och förvalta dessa och det görs ansträngningar för att utveckla miljön. Kyrkogårdsarbetarna är en omistlig resurs och för många människor utgör de den enda personliga kontakten med kyrkan. Den som krattar grusgången till en anhörigs grav kan vara en viktigare person för kyrkogårdsbesökaren än vad en präst eller diakon är. Kyrkogårdsarbetarna har inte bara en viktig funktion i mötet med människor i sorg utan även gentemot intresserade besökare som söker sig till kyrkliga miljöer av andra skäl.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund och Sensus studieförbund erbjuder kontinuerlig fortbildning för medarbetare i kyrkogårdsmiljöer.

Det finns svårigheter att förena den trosneutrala begravningsverksamheten med ambitionen att aktivt möta människor på kyrkogården och erbjuda Svenska kyrkans stöd för inre utveckling och samtal i den kristna tron. Det är inte heller självklart att människor önskar kontakt med andra människor vid besöket på kyrkogården. Att utveckla möten på kyrkogården i syfte att berätta om vad kyrkan erbjuder är därför inte en okomplicerad fråga anser utskottet.

Utskottets ledamöter är väl medvetna om de ekonomiska problem många församlingar har samt den ojämlikhet som råder mellan församlingar. Men eftersom kyrkostyrelsen redan har många åtaganden vill inte utskottet föreslå ytterligare stora satsningar utöver de som redan planerats. Dessutom tangerar förslaget i denna aktuella motion det uppdrag kyrkomötet gav kyrkostyrelsen förra året, som innebär att kyrkostyrelsen ska ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling om begravning och mötet med människor i sorg.

Motionären lyfter en angelägen fråga men med anledning av att resurserna är begränsade och att intentionen i motionen bör kunna beaktas i den förstudie som nyss påbörjats på kyrkokansliet föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 25 september 2014

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Sofia Rosenquist, Niklas Grahns, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Lars-Erik Edlund, Elisabeth Rydström, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Camilla Persson, Lissandra Rickemark, Jan Sahlin, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Niklas Larsson, Margareta Larsson, Ylva Wahlström och Karin Janfalk.

Biskoparna Jan-Olof Johansson och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.